

*Michał Tumielewicz**

**FINANSOWANIE PROGRAMÓW REWITALIZACJI MIAST
Z ZASTOSOWANIEM INSTRUMENTÓW INŻYNIERII FINANSOWEJ.
INICJATYWA JESSICA**

1. WPROWADZENIE

W dniu dzisiejszym ponad połowa populacji światowej zamieszkuje obszary miejskie. Szacuje się, że za 35 lat dwóch ludzi na trzech mieszkać będzie w miastach¹. Jak widać, znaczenie miast będzie stale rosło. Zmieniają się jednak i zmieniać będą funkcje miast.

Ostatnie 30 lat postawiło przed miastami polskimi wyzwania dotyczące odnalezienia nowej drogi rozwoju. Załamanie tradycyjnych gałęzi gospodarki spowodowało głębokie przemiany społeczne i gospodarcze, które dotknęły także miast. Likwidacja przemysłu w miastach i ucieczka mieszkańców do bardziej atrakcyjnych stref peryferyjnych spowodowała powstanie znacznych terenów wymagających zagospodarowania. Tereny te nie zawsze były przejmowane przez inwestorów, co doprowadziło do znacznej degradacji tkanki urbanistycznej na tych obszarach. Proces dezindustrializacji wywołał także wzrost bezrobocia, które spowodowało powstanie problemów społecznych. Przyczyny te miały wpływ na zmniejszenie atrakcyjności obszarów miejskich.

Zmiana funkcji miast, z przemysłowych na bardziej usługowe czy turystyczne, niesie ze sobą potrzebę odnowy zdegradowanych obszarów miejskich. Szczególna dbałość o rozwój miast leży w interesie ogółu mieszkańców i tym samym musi być przedmiotem szczególnej troski państwa i samorządów. Uznaje się, że podstawowym instrumentem wspierania rozwoju polskich miast powinna być ich rewitalizacja. Możliwość finansowania projektów rewitalizacyjnych jest bardzo ograniczona. Z tego względu Inicjatywa JESSICA rozszerzyłaby wachlarz dostępnych instrumentów finansowych.

* Mgr, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego.

¹ UNFPA state of World population 2011. People and possibilities in a world of 7 billion, <http://foweb.unfpa.org/SWP2011/reports/EN-SWOP2011-FINAL.pdf>, (dostęp 12.03.2012).

2. REWITALIZACJA

Pojęcie rewitalizacji bardzo często utożsamiane jest z remontem, modernizacją czy rewaloryzacją lub renowacją zdegradowanej substancji miejskiej. W wielu przypadkach chodzi po prostu o remont budynku, modernizację ulicy czy rewaloryzację zabytkowej dzielnicy. Działania te nie zmierzają bezpośrednio do ożywienia społeczno-gospodarczego odnawianego obiektu bądź terenu.

Pojęcia rewitalizacji i odnowy miast są używane jako nadrzędne w stosunku do innych pojęć podstawowych, takich jak: remont, modernizacja, renowacja, przebudowa, rewaloryzacja czy restrukturyzacja. W literaturze przedmiotu wielokrotnie przedstawiano rozróżnienie między ściśle powiązаныmi podstawowymi pojęciami remontu, modernizacji, rewaloryzacji i rewitalizacji².

Rewitalizacja obejmuje wszystkie powyższe zakresy w odniesieniu do kompleksowych działań podejmowanych na większych obszarach miejskich, wiążące działania poprzednio wymienione z działaniami zmierzającymi do ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru. Powiązanie spraw społecznych, gospodarczych i urbanistycznych w procesach rewitalizacji to nie tylko sprawa terminologiczna, ale istota zagadnienia, które odnosi się do całości życia miasta, a nie tylko do jego formy³.

Krzysztof Skalski w odniesieniu do dawnych dzielnic miejskich określa rewitalizację jako „system działań organizacyjnych, prawnych i finansowych, wiążący politykę mieszkaniową państwa z lokalną polityką mieszkaniową samorządów; jest źródłem i wyznacznikiem poprawy sytuacji mieszkaniowej społeczeństwa”⁴.

Według Tadeusza Markowskiego, rewitalizacja to zintegrowane podejście (zarówno od strony interwencji, jak i skutków), uwzględniające aspekty społeczne, gospodarcze, środowiskowe i techniczne, zorientowane na uzdrowienie funkcji (rewitalizacja społeczna, rewitalizacja gospodarcza). Procesu rewitalizacji nie można ograniczać do punktowej i zintegrowanej interwencji władz publicznych w określonych fragmentach miasta, mającej na celu wywołanie dalszych, samoistnych procesów regeneracyjnych. Zintegrowane, funkcjonalno - podmiotowe podejście wymaga włączenia do procesu rewitalizacji przedsiębiorstw i ludzi, których rewitalizacja dotyczy, uwzględniając nie tylko interesy grup bezpośrednio związanych z obszarem rewitalizacji, ale także interesy grup związanych pośrednio (często nieświadomych powiązania). Rewitalizacja

² K. Skalski, *O budowie systemu rewitalizacji dawnych dzielnic miejskich*, Kraków 1996, s. 17.

³ T. Markowski, D. Stawasz, D. A. Sikora, *Polityka mieszkaniowa obszaru – cele i instrumenty*, Zintegrowany Program Rewitalizacji Obszaru Centralnego Łodzi, 2005.

⁴ K. Skalski (red.), *Vademecum rewitalizacji dawnych dzielnic mieszkaniowych. Poradnik dla Rady i Zarządu miasta*, wyd. II uzupełnione, Warszawa 2004, s. 10.

oddziałuje nie tylko na obszar regenerowany, ale na całe miasto, zwiększając jego atrakcyjność inwestycyjną czy turystyczną i dając korzyści przedsiębiorcom i mieszkańcom spoza obszaru rewitalizowanego.

Rewitalizacja to proces ukierunkowany na przeciwdziałanie skumulowanemu skutkom ułomności rynku nieruchomości oraz ułomności instytucjonalnej, który wymaga zrozumienia reguł ekonomicznych i instytucjonalnych związanych z degradacją miast oraz stworzenia programów integrujących interwencyjne działania władz publicznych oraz działania inwestorów i szerokiego grona interesariuszy⁵.

Zatem rewitalizacja to działanie zintegrowane, angażujące szerokie grono uczestników, skupione na ożywieniu zdegradowanych obszarów miast, którego celem jest znalezienie dla nich nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym obszary zmieniają swoją funkcję. Łaciński spłot słów *re* i *vita* oznacza dosłownie przywrócenie do życia.

Cele rewitalizacji są tak różne, jak różne są miasta. Każdy podmiot, który podejmuje trud rewitalizacji, musi jasno określić cele, do jakich będzie dążył. Cele te muszą odzwierciedlać ilość, jakość i natężenie problemów, z jakimi należy się zmierzyć, przywracając do życia rewitalizowaną przestrzeń⁶.

3. FINANSOWANIE PROGRAMÓW REWITALIZACJI

Podstawowym dla samorządów źródłem finansowania rozwoju miast, a w związku z tym działań rewitalizacyjnych, jest budżet gminy. Budżet gminy może być wspierany środkami przekazywanymi z budżetu państwa w ramach programów operacyjnych oraz środkami unijnymi. Inne źródła to fundusze celowe, takie jak: fundusz ochrony zabytków, fundusz ochrony środowiska, fundusz termomodernizacji, krajowy fundusz mieszkaniowy. Niezależnie od powyżej wymienionych źródeł publicznych programy rewitalizacji mogą być finansowane przez podmioty prywatne.

Z kolei do zagranicznych źródeł finansowania rozwoju miast zaliczyć należy wspomniane już środki unijne, a także środki międzynarodowych instytucji finansowych, takich jak: EBI oraz Mechanizm EOG i Norweski Mechanizm Finansowy.

Zasilenie źródeł finansowania funduszami wymaga stosowania wielu instrumentów finansowych. Do najczęściej stosowanych instrumentów w praktyce

⁵ T. Markowski, *Rynkowe podstawy procesów rewitalizacji miast*, [w:] P. Lorens (red.), *Rewitalizacja miast w Polsce. Pierwsze doświadczenia*, Biblioteka Urbanisty Nr 10, Urbanista, Warszawa 2007, s. 319-324.

⁶ T. Sumień, J. Furman-Michałowska, K. Ufnalewska, W. Wąs, *Odnowa miast europejskich*, Warszawa 1989.

rewitalizacyjnej należą dotacje, instrumenty dłużne (kredyty, pożyczki, obligacje), instrumenty fiskalne, czyli wszelkiego rodzaju podatki oraz instrumenty poręczeniowe⁷.

Nie zawsze finansowanie jest możliwe, a zazwyczaj jest to reguła, przy wykorzystaniu tylko jednego źródła czy instrumentu finansowego. Złożone przedsięwzięcia wymagają stworzenie tzw. montażu finansowego, w którym łączy się środki finansowe pochodzące z różnych wewnętrznych i zewnętrznych źródeł. Źródła te, jak wspomniano powyżej, to między innymi fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz kredyty Europejskiego Banku Inwestycyjnego czy Banku Rozwoju Rady Europy.

Jedną z inicjatyw zaproponowanych przez Komisję Europejską i Grupę Europejskiego Banku Inwestycyjnego (obok inicjatyw JEREMIE i JASPERS) jest inicjatywa JESSICA.

4. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA INICJATYWY JESSICA

JESSICA – to skrót od angielskiej nazwy *Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas*, co oznacza wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich. Inicjatywa ta jest instrumentem inżynierii finansowej opracowanym przez Komisję Europejską, Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz Bank Rozwoju Rady Europy (CEB), a jej funkcjonowanie opiera się na następujących przepisach:

- Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r., ustanawiającemu przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającemu rozporządzenie (WE) nr 1260/1999⁸;
- Rozporządzeniu (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, uchylającemu rozporządzenie (WE) nr 1783/1999⁹;
- Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1828/2006 z 8 grudnia 2006 r., ustanawiającemu szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE)

⁷ I. Herbst, *Warunki finansowania procesów rewitalizacji w gospodarce rynkowej*, [w:] M. Bryx (red.), *Finansowanie i gospodarka nieruchomościami w procesach rewitalizacji*, Kraków 2009, s. 126-133.

⁸ Dziennik Urzędowy UE, L 210 z 31.7.2006, s. 25—78.

⁹ Dziennik Urzędowy UE, L 210 z 31.7.2006, s. 1—11.

nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego¹⁰.

Głównym celem Inicjatywy jest wspieranie zintegrowanych projektów rozwoju obszarów miejskich z zastosowaniem instrumentów inżynierii finansowej. W trakcie tworzenia inicjatywy przyjęte zostało założenie, że w regionach europejskich należy utworzyć Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM). Fundusze te tworzone są przez miasta ze środków z Funduszu Powierniczego, który z kolei tworzony jest przez środki unijne, środki własne samorządów, a także przez środki innych partnerów prywatnych i publicznych, przy zastosowaniu ściśle określonych umów. Następnie FROM inwestują w konkretne projekty miejskie. Należy podkreślić, że inicjatywa promuje partnerstwo publiczno-prywatne, a także zakłada zwrotny charakter wykorzystywanych funduszy.

Niezbędnym wymogiem uzyskania wsparcia z Inicjatywy JESSICA jest uwzględnienie planowanego projektu jako zintegrowanego projektu rozwoju obszaru miejskiego w lokalnym programie rewitalizacji. Należy uwzględnić także sposób finansowania oraz potencjalnych partnerów, którzy będą uczestniczyć w realizacji programu. Projekty powinny przede wszystkim przyczyniać się do wyjścia całego obszaru z kryzysu oraz zapewniać efekty synergii.

Komisja Europejska zakłada, że projekty, które są wspierane przez FROM, będą się charakteryzować niską bądź umiarkowaną zyskownością, a przy tym będą mieć znaczny wpływ na warunki życia mieszkańców oraz na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru.

5. INSTYTUCJE BIORĄCE UDZIAŁ W FINANSOWANIU PROJEKTÓW

Kluczową instytucją jest Europejski Bank Inwestycyjny, który stawia sobie za cel promowanie trwałych inwestycji zgodnych ze strategią zrównoważonego rozwoju, przyczyniających się do rozwoju obszarów miejskich. EBI jest tu jedną z instytucji udzielających pożyczek.

Instytucją zarządzającą jest Urząd Marszałkowski, który przeprowadza negocjacje z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym w sprawie podpisania umowy na finansowanie Funduszu Powierniczego. Urząd tworzy strategię inwestycyjną oraz ustala konkretne kryteria wyboru projektów.

Fundusze Powiernicze zostały zdefiniowane w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1083/2006 (Art. 44)¹¹ jako fundusze, których celem jest inwestowanie m.in. w Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich. Tworzenie Funduszy Powierniczych

¹⁰ Dziennik Urzędowy UE, L 371 z 27.12.2006, s. 1—169.

¹¹ Dziennik Urzędowy UE, L 210 z 31.7.2006, s. 25—78.

nie jest obligatoryjne, warto jednak rozważyć potencjalne zalety utworzenia Funduszu Powierniczego, takie jak: przejęcie znacznej części prac administracyjnych od Instytucji Zarządzającej czy doradztwo przy wyborze właściwych FROM.

Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich zostały zdefiniowane w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1083/2006 Art. 44 jako „fundusze inwestujące w partnerstwa publiczno-prywatne oraz inne projekty zawarte w zintegrowanym planie trwałego rozwoju obszarów miejskich. Nie jest określona forma prawna takiego Funduszu. Powinien on jednak być niezależnym podmiotem prawa lub wydzieloną jednostką finansową w ramach istniejącej instytucji finansowej”¹².

Podstawowe fazy wdrażania Inicjatywy JESSICA to:

1. Opracowanie studium wykonalności i złożenie wstępnej deklaracji o zainteresowaniu wdrożeniem Inicjatywy JESSICA w regionie.
2. Powołanie Funduszu Powierniczego.
3. Utworzenie Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich.
4. Opracowanie planu operacyjnego FROM. Plan ten jest zgodny ze strategią Instytucji Zarządzającej lub Funduszu Powierniczego.
5. Wsparcie finansowe i monitoring wybranych projektów¹³.

6. WDRAŻANIE INICJATYWY W POLSCE

W Polsce JESSICA jest wdrażana regionalnie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Na etapie przygotowania programów decyzja o przystąpieniu do inicjatywy JESSICA należała do zarządów województw. Dotychczas decyzję taką podjęło 5 województw: wielkopolskie, zachodniopomorskie, śląskie, pomorskie oraz mazowieckie. Środki przeznaczone na realizację inicjatywy JESSICA w Polsce wynoszą ponad 256 mln euro. Dwa najbardziej zaawansowane (także w Europie) we wdrażaniu instrumentu JESSICA regiony to Wielkopolska i Zachodniopomorskie¹⁴.

W Wielkopolsce umowę o finansowaniu Funduszu Powierniczego JESSICA z EBI podpisano jako pierwszą w Europie 29 kwietnia 2009 r., a 29 września 2010 r. została podpisana umowa na FROM z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Do dnia dzisiejszego podpisano trzy umowy na finansowanie projektów miejskich, którymi są: Galeria Goplana w Lesznie, realizacja projektu - Rozwój

¹² Europejski Bank Inwestycyjny, *Studium możliwości wdrożenia Inicjatywy JESSICA-Polska Zachodnia. Raport końcowy*, Warszawa 2009, s. 44-45.

¹³ Z. Strzelecki (red.), *Inicjatywa wspólnotowa JESSICA-dotychczasowe doświadczenia i szanse wdrożenia w województwie mazowieckim*, Warszawa 2011, s. 8.

¹⁴ http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica_240310.aspx, (dostęp 22.3.2012).

Poznańskiego Parku Naukowo-Przemysłowego – etap II oraz realizacja projektu – Rewitalizacja zdegradowanego obszaru przy ulicy Małachowskiego w Poznaniu oraz budowa Centrum Biurowego Podwale.

W województwie zachodniopomorskim umowę o finansowaniu Funduszu Powierniczego pomiędzy Zarządem Województwa Zachodniopomorskiego a EBI podpisano 30 lipca 2009 r. Umowy na pełnienie funkcji FROM podpisano z dwoma podmiotami: Bankiem Ochrony Środowiska oraz Bankiem Zachodnim WBK S.A. W lipcu 2011 r. ruszył nabór na finansowanie projektów rewitalizacyjnych na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Prace nad wdrożeniem Inicjatywy JESSICA podjęły także województwa pomorskie, śląskie i mazowieckie. W Pomorskiem wyłonione zostały podmioty zarządzające FROM, którymi zostały Bank Gospodarstwa Krajowego dla miast na prawach powiatu oraz Bank Ochrony Środowiska dla pozostałych miast. Na Śląsku i Mazowszu prace są mniej zaawansowane i pozostają na etapie wyłaniania podmiotów zarządzających FROM¹⁵.

7. PODSUMOWANIE

Wdrożenie inicjatywy pozwala na unowocześnienie mechanizmów finansowania procesów rewitalizacji poprzez wykorzystanie instrumentów inżynierii finansowej. Umożliwia zastosowanie dźwigni finansowej oraz możliwości wielokrotnego wykorzystania tych samych funduszy, a także promuje PPP oraz wspiera projekty o stopie zwrotu uniemożliwiającej zdobycie dofinansowania w systemie dotacyjnym. Zastosowanie inicjatywy prowadzi także do racjonalnego i efektywnego wykorzystania środków przez beneficjentów z uwagi na konieczność zwrotu otrzymanych środków¹⁶.

Do głównych korzyści wynikających z wdrażania inicjatywy JESSICA można zaliczyć: możliwość ponownego zainwestowania środków, które wcześniej sfinansowały projekty miejskie, elastyczność polegającą na wykorzystaniu różnych postaci finansowania oraz powstanie efektu dźwigni, polegającego na zdolności przyciągania sektora prywatnego do projektów realizowanych w ramach zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich.

Inne korzyści, jakie może przynieść wdrażanie Inicjatywy, to korzyści społeczne oraz korzyści płynące z poprawy warunków współpracy sektora prywatnego z władzami miast. Korzyści społeczne wynikają z faktu, że w ramach Inicjatywy kładziony jest nacisk na aspekt społeczny realizowanych projektów.

¹⁵ http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica_240310.aspx, (dostęp 20.3.2012).

¹⁶ Z. Ziobrowski (red.), *Założenia polityki rewitalizacji w Polsce*, Kraków 2009, s. 220.

Wdrażanie Inicjatywy może się także przyczynić do poprawy jakości projektów w formule partnerstwa publiczno - prywatnego. Do korzyści zaliczyć należy także fakt, że projekty mają charakter bardziej kompleksowy oraz są bardziej zróżnicowane niż w systemie dotacyjnym¹⁷.

Sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju i obecny kryzys finansowy skutkują znacznym ograniczeniem akcji na rynku kredytowym. Kredyty są coraz mniej dostępne także dla jednostek samorządu terytorialnego. Biorąc to pod uwagę, Inicjatywa JESSICA jest alternatywą dla finansowania projektów rewitalizacji, którą z całą pewnością trzeba rozważyć. Nie wolno jednak zapominać, że wsparcie ma w tym przypadku charakter zwrotny oraz, że preferowane będzie partnerstwo publiczno-prywatne, a w takim przypadku nie ma możliwości uzyskania umorzenia. Z drugiej strony istnieje możliwość wielokrotnego wykorzystania środków, które zasilą FROM.

Wdrażanie Inicjatywy w Polsce może natrafić na pewne bariery. Są nimi: brak doświadczeń w zakresie funduszy miejskich, jak i zawierania partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie rewitalizacji. Niezmiernie ważna staje się więc akcja promocyjna i informacja o możliwościach, jakie daje Inicjatywa JESSICA w zakresie finansowania projektów rewitalizacji miast.

BIBLIOGRAFIA

- Herbst I., *Warunki finansowania procesów rewitalizacji w gospodarce rynkowej* [w:] M. Bryx (red.), *Finansowanie i gospodarka nieruchomościami w procesach rewitalizacji*, Kraków 2009.
- Markowski T., Stawasz D., Sikora D.A., *Polityka mieszkaniowa obszaru - cele i instrumenty*, Zintegrowany Program Rewitalizacji Obszaru Centralnego Łodzi, 2005.
- Markowski T., *Rynkowe podstawy procesów rewitalizacji miast*, [w:] P. Lorens (red.), *Rewitalizacja miast w Polsce. Pierwsze doświadczenia*, Biblioteka Urbanisty Nr 10, Urbanista, Warszawa 2007.
- Skalski K., *O budowie systemu rewitalizacji dawnych dzielnic miejskich*, Kraków 1996.
- Skalski K. (red.), *Vademecum rewitalizacji dawnych dzielnic mieszkaniowych. Poradnik dla Rady i Zarządu miasta*, wyd. II uzupełnione, Warszawa 2004.
- Strzelecki Z. (red.), *Inicjatywa wspólnotowa JESSICA-dotychczasowe doświadczenia i szanse wdrożenia w województwie mazowieckim*, Warszawa 2011.
- Sumień T., Furman-Michałowska J., Ufnalewska K., Wąs W., *Odnowa miast europejskich*, Warszawa 1989.
- Ziobrowski Z. (red.), *Założenia polityki rewitalizacji w Polsce*, Kraków 2009.

¹⁷ W województwie wielkopolskim potencjalne projekty w ramach inicjatywy to centrum handlowe, inkubator przedsiębiorczości, powierzchnie biurowe, akademik, hotel, parkingi podziemne, miejska kęgielnia, mieszkania socjalne.

Europejski Bank Inwestycyjny, *Studium możliwości wdrożenia Inicjatywy JESSICA-Polska Zachodnia. Raport końcowy*, Warszawa 2009.

http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica_240310.aspx (dostęp 20.3.2012).

http://www.fr.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=219&Itemid=114, (dostęp 12.3.2010).

UNFPA state of World population 2011. People and possibilities in a world of 7 billion, <http://foweb.unfpa.org/SWP2011/reports/EN-SWOP2011-FINAL.pdf>, (dostęp 12.3.2012)

Dziennik Urzędowy UE L 210 z 31.7.2006.

Michał Tumielewicz

**URBAN REVITALIZATION FUNDING PROGRAMS USING FINANCIAL
ENGINEERING INSTRUMENTS. JOINT EUROPEAN SUPPORT FOR SUSTAINABLE
INVESTMENT IN CITY AREAS**

Implementation of the initiative Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas allows for the modernization processes of regeneration funding mechanisms through the use of financial engineering instruments. Allow the use of leverage and the possibility of repeated use of the same funds as well as public-private partnership promotes and supports projects with a rate of return makes it impossible to get funding in the grants system. The use of the initiative also leads to a rational and efficient use of resources by the beneficiaries because of the need to return the funds received.